Εγκυροποίηση των δοκιμίων ελληνομάθειας «Μιλάς Ελληνικά Ι»
στο κυπριακό συγκείμενο (Μάϊος 2015)

1. Ταυτότητα της Έρευνας

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) λαμβάνονται μια σειρά από μέτρα για την ομαλή ένταξη των αλλόγλωσσων παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο της Κύπρου, ένα από τα οποία είναι και η διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας. Ένα σοβαρό ζήτημα, που δυσχεραίνει την παροχή εξατομικευμένης και στοχευμένης στήριξης στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, είναι η έλλειψη κατάλληλου εργαλείου για διάγνωση του επιπέδου ελληνομάθειας των αλλόγλωσσων μαθητών.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη δημιουργίας εργαλείων αξιολόγησης της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας, στον ελλαδικό χώρο έχουν εκπονηθεί διάφορα δοκίμια (τεστ), για την αξιολόγηση του επιπέδου ελληνομάθειας. Τα περισσότερα, όμως, από αυτά απευθύνονται σε ενήλικες και μόνο ένας σχετικά μικρός αριθμός δοκιμίων απευθύνεται σε μαθητές. Ανάμεσα στα δοκίμια ελληνομάθειας που έχουν αναπτυχθεί ειδικά για παιδιά είναι τα διαγνωστικά δοκίμια «Μιλάς Ελληνικά», τα οποία έχουν εκπονηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος με τίτλο «Εκπαίδευση παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών» (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης), αποτελούνται από δύο τεύχη, απευθύνονται σε παιδιά ηλικίας 7-11 χρόνων και έχουν αναπτυχθεί με βάση το Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς (Κ.Ε.Π.Α.) για τις Γλώσσες (Τζεβελέκου κ.ά., 2004, Τζεβελέκου κ.ά., 2006, Tzevelekou et al., 2013).

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν ο έλεγχος της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων των δοκιμίων ελληνομάθειας «Μιλάς Ελληνικά Ι» στο κυπριακό πλαίσιο, ούτως ώστε να διερευνηθεί η περαιτέρω αξιοποίησή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα της Κύπρου.

2. Μεθοδολογία

Στην έρευνα συμμετείχαν 382 μαθητές Β΄-Στ΄ τάξης δημοτικού από 17 σχολεία από όλες τις επαρχίες της Κύπρου, οι οποίοι ήταν καταγεγραμμένοι στην πλατφόρμα της Διεύθυνσης Δημοτικής Εκπαίδευσης για ενισχυτική διδασκαλία στην εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας τη σχολική χρονιά 2014-2015. Στο πλαίσιο της έρευνας, συλλέγηκαν δεδομένα ως προς τις τέσσερις

διαστάσεις εγκυρότητας του θεωρητικού μοντέλο του Weir (2005): τη βαθμολόγηση, το κριτήριο, το πλαίσιο, τις συνέπειες. Παράλληλα, ενσωματώθηκε στη διερεύνηση και η διάσταση του περιεχομένου. Για το σκοπό αυτό αναπτύχθηκαν μια σειρά εργαλείων συλλογής δεδομένων τόσο από τους μαθητές όσο και από τους εκπαιδευτικούς. Αναλυτικότερα:

- Αναφορικά με την εγκυρότητα πλαισίου (context validity), συλλέχθηκαν δεδομένα από τους χορηγητές μέσω ερωτηματολογίων για τις συνθήκες χορήγησης των δοκιμίων.
- Αναφορικά με την εγκυρότητα βαθμολόγησης (scoring validity), συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με τον βαθμό συμφωνίας μεταξύ των διορθωτών. Για τη διερεύνηση του βαθμού συμφωνίας των διορθωτών χρησιμοποιήθηκαν δύο στατιστικοί δείκτες: α) ο Απλός Ποσοστιαίος Βαθμός Συμφωνίας (ΑΠΒΣ) και β) ο δείκτης Cohen's Kappa (Cohen, 1960, Fleiss, Levin & Paik, 2003), ο οποίος χρησιμοποιείται ευρέως στη βιβλιογραφία. Για τον σκοπό αυτόν, εφαρμόστηκε η μέθοδος της διπλής διόρθωσης για κάθε τεύχος, για ποσοστό 10% του συνολικού αριθμού των δοκιμίων κάθε τεύχους. Επίσης, διερευνήθηκε ο βαθμός δυσκολίας των έργων που απαρτίζουν τα δοκίμια, η ποιότητά τους και η αξιοπιστία των μετρήσεων. Για τον σκοπό αυτόν, χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο Rasch από τη Σύγχρονη Θεωρία της Μέτρησης (Item Response Theory).
- Σχετικά με την εγκυρότητα συνεπειών (consequential validity), διερευνήθηκε -μέσω στατιστικών αναλύσεων με το μοντέλο Rasch- αν και σε ποιον βαθμό υφίστανται δύο απειλές για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων των δοκιμίων, οι οποίες αναγνωρίζονται από τον Messick (1995) και αφορούν στη μη αντιπροσωπευτικότητα του περιεχομένου (construct underrepresentation) και στη διακύμανση στην επίδοση που δεν οφείλεται στην υπό αξιολόγηση μεταβλητή (construct irrelevant variance).
- Όσον αφορά στην εγκυρότητα κριτηρίου (criterion-related validity), συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών από μια επιπρόσθετη πηγή και συγκεκριμένα από τους εκπαιδευτικούς των μαθητών που συμπλήρωσαν τα δοκίμια ελληνομάθειας.
- Τέλος, όσον αφορά στην εγκυρότητα περιεχομένου, συλλέχθηκαν δεδομένα από τους εκπαιδευτικούς σχετικά με το περιεχόμενο των δύο δοκιμίων.

Ο μεθοδολογικός σχεδιασμός που ακολουθήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας, αποτελείτο από δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, έγινε η χορήγηση του τεύχους Α΄ έγινε από εξωτερικούς χορηγητές τον Οκτώβριο του 2014 και απαιτούσε χρόνο 45 μέχρι 90 λεπτών. Πέρα από το δοκίμιο,

κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης χορηγήθηκε και ερωτηματολόγιο στους μαθητές, το οποίο συμπληρώθηκε σε διαφορετικό χρόνο από το δοκίμιο. Στόχος του ερωτηματολογίου ήταν η συλλογή δεδομένων σχετικά με προσωπικούς παράγοντες και οικογενειακούς, καθώς και παράγοντες σχετικούς με τη χρήση της ελληνικής γλώσσας. Κατά τη διάρκεια της πρώτης φάσης χορηγήθηκαν, επίσης, και δύο ερωτηματολόγια στους εκπαιδευτικούς. Το πρώτο ερωτηματολόγιο αποσκοπούσε στη συλλογή απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με το περιεχόμενο, τον βαθμό δυσκολίας και την καταλληλότητα του Τεύχους Α΄ για την ηλικία και το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών τους. Το δεύτερο αποσκοπούσε στη συλλογή στοιχείων σχετικά με το ιστορικό ενίσχυσης των μαθητών που συμπλήρωσαν τα δοκίμια ελληνομάθειας, καθώς και τις εκτιμήσεις των εκπαιδευτικών σχετικά με το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών τους, στη βάση της κλίμακας αξιολόγησης Κ.Ε.Π.Α.

Σε όσους μαθητές κατάφεραν να συγκεντρώσουν υψηλή βαθμολογία στο πρώτο τεύχος του δοκιμίου «Μιλάς Ελληνικά Ι» χορηγήθηκε και το δεύτερο τεύχος του συγκεκριμένου δοκιμίου (Φάση Β΄). Η χορήγηση των δοκιμίων του δεύτερου τεύχους απαιτούσε και πάλι χρόνο 45 μέχρι 90 λεπτών και έγινε από εξωτερικούς χορηγητές τον Νοέμβριο του 2014. Πέρα από το δοκίμιο, κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης χορηγήθηκε ερωτηματολόγιο και πάλι στους εκπαιδευτικούς, το οποίο αποσκοπούσε στο να συλλέξει τις απόψεις τους σχετικά με το περιεχόμενο, τον βαθμό δυσκολίας και την καταλληλότητα του Τεύχους Β΄ για την ηλικία και το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών τους.

Η χορήγηση των δοκιμίων και ερωτηματολογίων, η διόρθωση και η καταχώριση των δεδομένων και στις δύο φάσεις έγινε από τα ίδια άτομα, σύμφωνα με συγκεκριμένους οδηγούς χορήγησης, διόρθωσης και καταχώρισης που αναπτύχθηκαν από το ΚΕΕΑ.

Για τη στατιστική επεξεργασία των ποσοτικών δεδομένων εφαρμόστηκαν διάφορες μέθοδοι ανάλυσης (περιγραφικοί δείκτες, chi-square test, μοντέλα Rasch) στα λογισμικά SPSS και Quest, ενώ για τα ποιοτικά δεδομένα χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της ανάλυσης περιεχομένου.

3. Αποτελέσματα

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας κατέδειξαν ότι τα δύο τεύχη του δοκιμίου «Μιλάς Ελληνικά Ι» κρίνονται, γενικά, κατάλληλα, για να χρησιμοποιηθούν στο κυπριακό συγκείμενο, με σκοπό να διαγνωστεί το επίπεδο ελληνομάθειας μαθητών που φοιτούν στο δημοτικό σχολείο και δεν έχουν ως μητρική την ελληνική γλώσσα. Εντούτοις -με βάση τα σχόλια των

εκπαιδευτικών και των χορηγητών- και τα δύο τεύχη χρήζουν μικρών προσαρμογών (π.χ. επαναδιατύπωση των οδηγιών ορισμένων ερωτήσεων, αλλαγή γραμματοσειράς, αντικατάσταση μερικών εικόνων, ηχητικό αρχείο σε πιο αργό ρυθμό).

4. Συμπεράσματα

Η διεθνής βιβλιογραφία τονίζει την ανάγκη εγκυροποίησης εργαλείων, όταν αυτά χρησιμοποιούνται σε διαφορετικό συγκείμενο από αυτό που αναπτύχθηκαν. Τα δοκίμια «Μιλάς Ελληνικά Ι» κατασκευάστηκαν στον ελλαδικό χώρο, επομένως η καταλληλότητα τους για χρήση στο κυπριακό πλαίσιο δεν θεωρήθηκε δεδομένη. Η διερεύνηση αφορούσε σε πέντε διαστάσεις της εγκυρότητας: βαθμολόγηση, συνέπειες, πλαίσιο, κριτήριο και περιεχόμενο. Όπως υποστηρίζει, ωστόσο, και ο Messick (1989), μια έρευνα εγκυροποίησης είναι αδύνατον να καλύψει όλες τις διαστάσεις που σχετίζονται με την ερμηνεία και χρήση των αποτελεσμάτων ενός εργαλείου, εφόσον πρόκειται για μια διαδικασία χωρίς τέλος. Συνεπώς, και άλλες διαστάσεις εγκυρότητας ενδέχεται να τύχουν διερεύνησης στο μέλλον.

Ερευνητική Ομάδα:

Δρ Αλεξάνδρα Πετρίδου, petridou.a@cyearn.pi.ac.cy
Έλσα Νεοφύτου, neophytou.e@cyearn.pi.ac.cy